

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput IV. Arcessitur ad Arnulphum Flandriæ comitem; ab hoc, quem
calculi morbo prodigiose liberat, multa monasteria accipit administranda,
Blandiniense et Sithiense reformat, omniumque deinde ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

AUCTORE
ANONYMO.

mina, quæ habuit, etiam nomen Anicii fuerit. Fuit scilicet appellatus Anicius Manlius Torquatus Severinus Boetius.

nn De hoc vico vide Commentarium prævium num. 162.

oo A vocabulo Græco Καλλούριον, quod medicamentum oculare significat.

CAPUT IV.

Arcessitur ad Arnulphum Flandriæ comitem; ab hoc, quem calculi morbo prodigiose liberat, multa monasteria accipit administranda, Blandiniense et Sithiense reformat, omniumque deinde abdicato regimine, Bronium se recipit, diemque ibi extremum claudit.

Arnulphus,
Flandriæ comes, calculo laborans
a

Hac igitur tempestate Arnulfus marchio dominabatur Flandrensi provinciæ a, vir valde opulentus qualibet rerum possessione, sicuti claret hodieque in posteriorum ejus ditiori progenie. Qui tametsi nummatus erat et uberius substantiæ, nullo tamen adhibito sibi medicamine, remedium aliquatenus valebat attingere super gravissima, qua detinebatur, ægritudine : cui utique congruum aptamus versiculum :

Eger dives habet numeros, se non habet ipsum. Continuis namque cruciatibus macerabat eum calculus, intolerabilis videlicet morbus, qui urinam inhibens nuncupatur vulgo lapillus. Ad quem multi chirurgorum medendi gratia certabant convolare, qui se numquam Pæonio cessisse magistro jactabant in medicinali arte, sperantes, se ab eo, quem noverant divitiis superabundantem, emolumentum accepturos cum magna dapsilitate. Quibus unanimiter volentibus Hypocratico eum scapello incidere, ita ut demum valerent, quo laborabat, lapillum elicere; quippe quem aiebant haud aliter posse sospitatem integram recipere : nullatenus audebat ille super hujusmodi acquiescere, ne forte, dicens, dum quæro indulgentius vivere, incipiam moriendo inclementius deficere.

Gerardum ad
se arcessit,
b

60 Porro chirurgi peritiam artis suæ quærentes ostentando extollere, et extollendo ostentare, atque marchionis animum ob metum mortis pavidum ad id sustinendum confortando animare et animando confortare, sub ejus conspectu eodem morbo confectos bis novem inciderunt, quos quidem omnes præter unum, qui defunctus est, in brevi curaverunt b, Et quoniam is sibi medelam incidendi evitandam monstravit, tale quid ulterius auscultare noluit. Tandem divina miseratione reversus ad se, spem, quam inconsulte posuerat in homine, cœpit ad Deum competenter reflectere, qui, sicut expertum legimus virginal beate martyris Agathæ, universa curans restaurat solo sermone c : ut Viri Dei bonum olfaciens odorem fama diffundente maxime de cæca muliere, quæ tenebris caruerat ejus intercessione, non distulit humillima petitione per volipdem legatum ellagitare, quatenus ad sui præsentiam usque dignaretur delatigare.

ejusque pro se
apud Deum
intercessionem
enitæ ro-
gat.
c

61 Cui cum adveniendi honorifice occurrisset, et ut congruebat, cum omni officiositate excepisset; cujus morbi infortunio excrucietur, lugubriter intimavit, et ut pro sui recuperatione apud Omnipotentis clementiam intercederet, suppliciter imploravit. Ad quod Vir Domini respondens intulit illi : Crede mihi fortiter, non novi, me tantæ virtutis esse vel meriti, ut fiduciam tantæ rei valeas committere mihi. Istud sane perfectorum est virorum, magis autem carne solutorum, Dominoque semper assistentium. Ego vero quisnam sum, vilissimum Dei mancipiolum, a quo expetas tam difficillimum humanitati subsidium? Si vis perfectam, Domino committe medelam. At comes Arnulfus hæc ingeminat gemebundus : Ut perpendo, pater mi dulcis, occasionem quæris, me debeas præstare, quod pe-

teris. Præsume, quæso, præsume de Domini bonitate, nec differas mihi opem accommodare, quam, ut spero certissima spe, dignabitur Deus per interventionem tuam mihi conferre in tanta ægritudinis anxietate. Ne, quæso, claudas viscera compassionis a me, sed ut divinitus tibi propitiatur, mihi moribundo propitiare. Vir vero Domini sic obviat illacrymantis. Ne videaris, dilectissime, incassum a parvitate mea requisisse solatium, jacta semper, jacta in Domino cogitatum, tibi que nostrum placeat consilium.

62 Est tibi multarum non infima copia rerum. Cujus aliquantulum expendendo necessitatibus pauperum, abolere poteris tuorum enormitatem scelerum. Ob peccata enim accidit interdum hujusmodi incommodum. Ut, dum taliter benignum placaveris Christum, incolumitatis exoptatum valeas recuperare remedium. Debet quippe dives et opulentus ministrare egenis et pauperibus : tu vero Dei gratia dives es et opulentus. Debes igitur ministrare egenis et pauperibus : qui enim minimis administrat fratribus, administret Dei invenitur gratissimus. Marchio cuncta probat, quem marcor dirus obunat. Gratissimum, inquit, est mihi, quod suades, Famule Dei, dum pietas Domini dignetur me miserari. Et quemadmodum ille Evangelicus quondam Zacchæus, dimidium bonorum meorum do pauperibus, dummodo sævissimus sopiri valeat morbus, qui pertinaciter meos depascitur artus. Cum ergo obtemperaverit Viri Dei sententiam amplectens probasset, domesticosque suos id exsequi fideliter imperitasset : ab ipso Viro Dei coabstinate triduanis abstinentia jejunii consequenter indicitur illi, quatenus uterque tali parsimonia purificati, animo spirituali refectione refoecillati, invenirentur condigni accedere mysteriis Christi.

Sanctus tri-
duanum jeju-
nium, quod et
ipsemet obser-
vat, comiti in-
jungit,

63 Quod ut devotissime, prout res exigebat, expleverunt, Sanctorumque suffragia lacrymabiliter interpellaverunt; Athleta Dei divinis accingitur armis, celebrans sollemnia Missæ cum consuetis fletuum suspiriis. Cumque mysteriis participasset Sacramentorum, et marchioni inhianter expectanti reperti sunt ex eisdem participum *, pande, pande o pagina mirum, repente mictrienti appetitus marchionem impetiit ipsum, moxque congruum petens secessum, sine difficultate urentem eminxit lapillum d. Quo pristinae sanitati mirabiliter restituto, quanti in ejus pectusculo exuberaverit gaudii exultatio, quanta cunctos sibi fideles obtinuerit Domini collaudatio, quantave circa Virum Dei excreverit condecens veneratio, an a nobis exigit vestrae unanimis dilectio, dum nostra exilis descriptio nequeat comprehendere stilo? Hæc tantum sufficiant compendiosius dicta, quoniam tota, quæ sibi ancillabatur Flandrensis provincia, et super ejus infortunio antea emarcuerat mæsta, ob ejus incolumitatem quodammodo revivuit lata.

hicque post il-
lud sub Mis-
sam, a Gerar-
do celebratam,
calculo prodigiose libera-
tur.
* videtur hic
aliquo deesse.

64 Abbas vero reverendissimus in humilitatis arce fundatus, nullo modo suis arrogavit viribus hujus beneficii mirabile munus, sed Eucharistiæ potius omnipotentissimis effectibus. O omnigenis hominum linguis prædicanda Domini Jesu cunctipotentis munificentia! Istiusmodi medicinale malagma quondam adhibuit salutigeræ vestimenti ejus fimbria, mulieri fluxu sanguinis laboranti per duodena annorum curricula, quæ in medicos sua profusus * expenderat patrimonia, nec ab ullo eorum competentia consequi poterat curacionis remedia. Comes igitur Arnulfus, beneficentiæ sibi collate remunerator, liberalissime Virum Dei compluribus peroptans honorare muneribus, non pauca auri vel argenti pondo ejus presentavit obtutibus, ut quondam Elizeo, Eliæ domestico, Naaman Syrus, quatenus hoc suis suorumque fratrum asportari juberet usibus. Quod ille omnifariam excusando repudiavit, dignumque memoria verbum indignatus marchioni objecit. Si nostra, inquit, dereliquimus, quomodo aliena accipiemus? Monachus quærens in terra proprietatem, nullam dignoscitur habere religionem : monachus pecuniosus convincitur esse leprosus.

Sanctus, do-
nis plurimis,
quæ ei Arnul-
phus offert,
non admissis,

* forte profu-
sius

Quid

A Quid enim aggestus pecuniæ, apud monachos maxime, nisi lepra animæ? Certe frater Gerardus non vult fore pecuniosus. Non igitur fiet, Domino miserante, leprosus.

egre tandem, ut facultatum ejus decimas acceptet, inflectitur.
e
* fatidici

65 Sic quippe Vir totus Domini servitio deditus metuebat paupertatis suæ securitatem perdere, sicut avari divites perituras solent divitias custodire. Hoc exemplo communiti caveamus nos monachi e philargyriam, immo lepram Giezi, qui postponens præsentia vaticinantis fiedici *, leprosus possessor exstitit pecuniæ Naaman Syri. Sacramentis tamen terribilibus obstrictum comes vix tandem perurget, ut suarum decimas saltem facultatum acceptaret, easque ut prudens œconomus consideranter dispensaret, prout Spiritus Sanctus sibi dignanter inspiraret. Et hoc quoque prius humiliter declinavit, ac paulo post non ambitiose suscepit, quas prudentissima consideratione tripertivit, et fidelissima dispensatione dispersit. Et bissem * quidem Deo servientibus cœnobitis pauperibusque erogavit, trientem vero Broniensis ecclesiæ necessario reservavit. Tunc etenim temporis erat Broniensis ecclesiæ velut arbuscula noviter plantata, necdum ad plene radicata, quæ irrigationis postulans adjumenta, si forte cesset cultoris industria, inutilis redditur et infecunda.

Addit comes abbatiarum omnium, quæ sub ditione sua sunt, administrationem.

B 66 Sic igitur marchio, spectata Viri Dei virtutifera probitate, magisque monastica, quæ circumquaque divulgabatur, religiositate, abbatiarum, quotquot habebat sua sub potestate, commodum duxit procuracionem sibi commendare f.

Quo rursus baculo Pastor venerandus adepto, Mox sibi commissas disponit visere caulas,
Ne lupus incautos vexaret mordicus agnos.

Inprimis autem adiens Blandiniense monasterium g, ab Amando h præsule beato Gandavi fundatum, non solum reperit omni religiositate nudatum, utpote occupatum sæcularissimis clericorum; verum etiam infestatione perversorum ad nihilum pœne redactum; insuper et, quod erat lacrymarum fonte gemendum, excubiis trium, qui ibidem quieverant, Sanctorum multo jam tempore exspoliatum.

Sanctus monachos clericis Blandinii substituit.

67 Porro Athleta fortissimus Divinitatis ope præditus, nullo modo cessit laborum sudoribus; sed cum beato Joseph tunicam talarem indutus, semper sine bono suos prosperavit inceptus, et, eliminata abinde clericorum irreligiositate, licet jactitarent sese ventosa nobilitate, melioratis quibusque, cœnobitarum religionem non distulit subrogare, quemadmodum duobus in locis paulo ante meministis eum jam acitasse. Quod illi ægerime ferentes, seseque ulcisci deliberantes, hostis antiqui malitia percussit, studiis Viri cœperunt emulari, ejus quoque conversationi derogare, quosque etiam possent ab illius visitatione compescere. Cumque jam se conspicerent non posse ejus profectibus obviare, sed magis magisque illius opinionem crescere; ad hoc usque perducti sunt succensi facibus invidiæ, ut comminisci præsumerent de sibi inferenda, pro nefas! nece.

Hinc cum impii quidam occidantur occidere: ast hi a scelere

68 Sed Domino protegente, dum eorum cassarentur insidiæ, et nequirent intercipere animal Dei, occultatum undique; quadam die junctis complicitibus factionis sacrilegæ valvas irrumpunt ecclesiæ, quærentes eum, quod et dictu nefas est, ante altare unanimiter discerpere sacerdotali etiam infulatum podere. Quibus miram præterens constantiam, imperterritus procedit in obviam, Deo immolandum sese alacriter opponens hostiam. Sic sermo completur veridicus: Permanet intrepidus confidens, ut leo, justus. Quos arguens, O, inquit, cives, quæ tanta exagitat vestras insaniam mentes, ut adversum me imbellem corripatis arma rebelles? Ineritis quidem terrestribus, armatus sum vero armis celestibus: proinde non me vestra terrent spicula, neque hæc præsumtio tam flagitiosa. Non equidem recuso bibere pro Domino Jesu calicem mortis, qui pro me dignatus est ferre suo in corpore stigmata passionis. At illi in faciem

ejus contemplantes divinum et mirabile quiddam, ingenti pavore concussi, ante ejus præsentiam corruerunt proni in terram.

ACTORE
ANONYMO.

69 Sicque animo consternati, et ultra modum exanimati, vix valebant verba precantia fari, vestigiis ejus pariter provoluti. Ignosce nobis, inquam, Pater venerabilis, ignosce erratis nostris, et ne reputes, suppliciter petimus, quod contra te sic insipienter egimus: miserere lugentibus, indulge pœnitentibus. Quibus clementer elevatis et vehementer anxiatis, ad ignoscendum perfacilis Pater ait amabilis: Quoniam quidem, inquit, reatus vestri offensam agnoscitis, pœnitundinemque cœnuncti ostenditis, benignitas Salvatoris peccata remittentis dignetur ignoscere vobis: ego quoque ita dumtaxat ignoscens acquiesco supplicationi vestræ, ut, quomodo nunc usque fuistis impedimento huic ecclesiæ, sic deinceps sine simulatione satagatis subsidio esse; nunc nunc recedatis cum pace. Quemnam, quæso, imitatus est in hoc gesto, nisi eum, qui passurus abiit Hierosolymam vultu obfirmato, et sub ipso passionis articulo persecutores suos prostravit solus sermonis jaculo?

prodigiosus prohibentur, veniamque a Gerardo petunt et impetrant.

70 Cum quanta vero lætitiæ et exultationis gratia sanctorum superius memoratorum Wandregisili, Ansberti atque Vulfranni corpora transtulerit i, ab urbe Bononia revehens ad propria, angustare refugit nostra narationis angustia, præsertim cum hactenus tota idipsum protestetur Flandrensium provincia. Sed nec ab hisce reliquiis ecclesiæ Broniensis expers habetur et immunis. Nam præter cetera a Gandavo istuc delatum ejusdem beati abbatis Wandregisili brachium, nec non et, quod est præcipuum, inestimabilia pignora primatis Apostolorum k. Ut autem brevitati serviamus, et plura omittentes, pauca recolamus, quam strenue etiam beati Bertini cœnobio aliquamdiu præfuerit, reticemus, quamque saporosus disciplinæ Regularis inibi protulerit fructus l. Sed ne penitus taciturni silentio supprimamus relata nobis a majoribus, decem et octo cœnobiorum traditur existisse procurator vigilantissimus m, Domino complente, quæ suis promiserat fidelibus hoc et hoc relinquendum centies tantum in tempore hoc cum persecutionibus.

Sanctus Gandavum SS. Wandregisili et Ansberti corpora transtulit

E

k

l

m

71 Tantus autem fervor ad colligendas Deo animas accenderat illum, ut sic sollicitudinem gereret monasteriorum, quatenus per habitacula discursando singulorum, ad amorem patriæ celestis excitaret corda audientium. In qua desudans felici exercitatione, multorum benevolentiam alliciebat familiaritati suæ. E diversis quippe locorum partibus confluere ad eum ædificationis gratia Ordo monachicus, tanti Viri pudicos et imitabiles actus sitientes imitari totis virium conatibus. Videres quasi ex diversis alvearibus apes ad hanc florigeram arborem convolare, ut inde favis arentibus nectar mellillui roris possent instillare. Quos ille benigno gratantique animo suscipiens, et monasticæ edulio normæ affluenter reficiens, de discipulis idoneos præceptores, de perfectioribus perfectissimos reddebat doctores. Discedebant alii moribus et religione instructi, accedebant alii nihilominus instruendi. Indesinenter enim quasi nardus miro odore virtutum fragrabat, et Scripturarum fontem aperiens arenitiam mentium prata rigabat.

confluentesque undique ad se monachos salubriter instruit.

F

72 Sic divini pigmentum verbi, cujus vitali redolebat suavitate, fratrum intrinsecus languentium indigentia curabat communicare, quod trahendo masticantes saporifera ruminacione ab omni vitiorum convalescerent infirmitate, atque gustando mererentur considerare, quam suavis est Dominus sperantibus in se. Ne cui autem legentium videatur incongruum verbis Scripturarum aptari tale vocabulum; noverit utique sermonem divinum aptissime appellari pigmentum, qui, quo magis ruminando teritur ore sermoeinantium, eo magis reddit saporis odorise oblectamentum, ab animæ languentis stomacho pellens mortale fastidium, qui,

Bello Neustrasios inter et Austrasios flagrant.

ACTORE
ANONYMO.

n

o

p

Broniense monasterium a
Dionysianis
monachis redimit, utque
huic

q

r

B

s

t

Privilegium
Pontificium
impetret, Romam petit;
u

C

w

y

unde dum re-
vertitur, res
in via, cujus
felix

z

aa

qui, licet ob sui puritatem mordax sentiat in ore, suam tamen virtutis dulcorem salubriter diffundit in corde. Hoc eodem tempore orta est non parva perturbatio guerrae n inter summates Austriae ac Neustriae o, quae peccatis exigentibus adeo excaudit usquequaque, ut non modo periclitarentur negotia reipublicae, sed et minimum reverentiae praestabatur sanctae Dei Ecclesiae. Unde vero sit ortum ejusmodi discidium, si vis scire ad liquidum, chronographia pandat priorum. Fiebant ergo strages virorum, viduitates mulierum, orbitates parentum, incendia urbium, captivitates plebium, infractiones atriorum, desolationes ecclesiarum.

Villarum praedas quis comparet atque rapinas? Quis creberrimas hinc inde caballicatas p?

Quisve cruorivomas possit perstringere pugnas?

75 Tali ac tanta inquietudinis procella tunc temporis agitabatur respublica, quam post pusillum pietate inolita divini respectus consolidavit anchora. Hac igitur necessitate coactus divae memoriae dominus abbas Gerardus, Catulliacam beati Dionysii adivit percitus abbatiam q, Broniensem redimens ab ibidem Deo famulantibus ex ea, quam sibi rogam r erogaverat comes Arnulfus. Verebatur siquidem non mediocri sollicitudine, quin exterminio succumberet sub tot malorum turbine, praesertim cum remota a finibus Merovingiae s, ad quam pertinebat illo in tempore, in meditullio sita est Lotharingiae, quam absque dilatione beati Lamberti contradens majori ecclesiae, utpote interjacentem Leodicensi parochiae, domini Faraberti t commendavit tutela tunc pontificis ex Prumiensi abbate. Hanc, licet parvam, quantum magnipendens dilexerit, ipse evidentissima declaravit liberalitate, mutua videlicet vicissitudine recompensans eidem abbatiae viginti mansos telluris instauratae, quos ipsa possidet ecclesia usque hodie in gyro sibi positos solida cum quiete.

74 Amicus vero Domini in omnibus et super omnia Broniensis caenobii prospiciens utilitati, Broniensis monache, audi; audiens vero cave oblivisci: tametsi affloret aetate progressiori, non tamen duxit oneri Romam usque fatigari u, quatenus, cujus fundator erat oratorii, devotus imploreret patrocinium summi Apostolorum principis Petri, atque ab ejus vicario satageret adipisci de rebus et libertate ejusdem monasterii authenticos apices confirmantis decreti. Quod cum mira alacritate animi dominus Stephanus sanctae Romanae Sedis tunc Apostolicus jussisset fieri, (ipso consistente Viro Dei, immo dictante debentia scribi) plumbeo bullatum sigillo privilegium, quod et pertongar x appellat, contulit illi, concessa etiam licentia sibi, ut gratia id confirmandi ex praeepto ipsius domini Apostolici omnes subscriberent episcopi, per quos repatriando speraret ipse reverti y. Et quoniam in promptu habentur hujusce scripti monumenta, quippe quae cum omni diligentia hactenus conservat Broniensis basilica, ne cui lectorum displiceret prolixius syrma, superse-
dimus singula ipsius hic apponere verba.

75 Ceterum prudens lector perspicacissimam hujus Viri Dei demiretur prudentiam, quanta videlicet ingenuitate in ejusmodi scripto libertaverit hanc abbatiam, et qualem vel quantum subeat aeterni anathematis poenam, si quis temerario ausu, quod absit, infringere praesumat eam. Ut autem ad rem redeamus, et quid relatu dignum divina virtus in eodem itinere Fideli suo praestiterit, recolamus; ab urbe Roma prosperrime progressus, ad montem, qui dicitur Jovis z, devenerat ipse Beatus. Cumque cum suis angusta carperet declivia montis, incaute gradiens unus e sagmariis aa sarcinatus lapidibus porphyreticis, quos ad sua Vir Dei transvehebat causa necessaria venustatis, deorsum cecidit rotatus ad erata vallis. Quod molestissime ferentibus, qui conveniebant, comitibus,

Nil adeo motus, sic inquit Vir venerandus:

Quare pusillanimes vos reddunt talia, fratres? D
Laus Domino cunctis reddatur pro benefactis.

76 Et accito quodam ex illis, quos dicunt Maro-
nes bb, salva mercede, jussit, ut saltem sagmarii
sarcinam perquireret continentem lapides. Ad hos
siquidem magis deflectebat animum ob illud for-
tasse prolatum:

Omne, quod est rarum, dignoscitur et pre-
tiosum.

Nam quis non extinctum indubitanter crederet
illum? Quis vel corpus ad terram integrum perve-
nisse autumaret, dum interpositis ubique scopulis,
discerpi in partibus potuisset? Requisitus autem,
non solum vivus, verum etiam incolumis et illaesus
reperitus est cum lapidibus. Tunc patenter cunctis
innotuit, quod ideo laedi non potuit, quia hunc in
casu suo oratio Dei Viri portavit. Ex hoc autem
lapide, ut in praesentiarum est cernere, insignitur
hodieque majus altare Broniensis basilicae.

Sic redit ad propria sacer et venerabilis Abba,
Magnificans Dominum, qui dirigit acta suorum.

77 Sacro itaque doctus spiramine praenosens,
imminere diem vocationis suae, quod videlicet et
rationem redderet villicationis commisse; neces-
sarium duxit et utile, caenobia fratrum revisere
degentium suo sub regimine, seseque deinceps
exuere tot curarum onerosa gravedine, atque ido-
neum procuratorem sui vice unicoque caenobio-
rum substituere. Cum autem, arrepto itinere, ap-
propriasset villae, quae appellatur Marcianae cc,
quam et alluit fluvium Sambrae dd, uno ex latere
pueri ejus horam vesendi cernentes jam afflore,
congruum sibi caballicae petunt diverticulum ab
itinere, amoenumque ac herbidum discedentes in
locum protinus discumbunt ad convalescendum. Vir
autem Domini sub quadam accumbens arbore,
amicus amicae inserviebat parsimonia. Qui licet a
suis rogaretur importunissime, non tamen acquie-
scebat epulo indulgere. Vos, aiebat, filii cum Dei
benedictione diarium nunc nunc percipite, meum
non est hac diei hora comedere, cum siquidem
desit piscis, unde possim reficere.

78 Ad hoc autem tali utebatur excusationis mo-
limine, ut impransus valeret quomodolibet eva-
dere. Illis vero sermocinantibus pieque alternatim
contententibus, ecce ales, agnomine Asperellus ee,
eadem in arbore suos confovens fetus, piscem
non modicum projecit ad pedes ejus. Quo viso,
Viri Dei clientes sic affantur eum reverenter con-
joculantes. Eia, inquit, Pater reverendissime,
excusationem paulo ante praetendebas pro non
habito pisce; nunc saltem pulmentarium ff caelitus
missum noli respuere; nimirum nulla tibi nunc
ocasio justa. Quid plura? Tandem convictus con-
victor fit Philochristus. Pullis tamen asperelli de
reliquis mandans superferri; Non patiamur, eos
fame cruciari, ne forte piscis iste deciderit patri
gnatis perferre volenti. Tanta fuit talisque Viri
compassio justis. Hic illud egregii versificatoris libet
inserere.

Nunc bonus Eliae, qui perfidus antea Noe.
Nam etsi juxta nomen suum asper et indomitus
consvit accipere, modo praeter solitum prosper
et domesticus didicit tribuere.

79 Expleta refectione cum competenti gratia-
rum actione, Vir Dei prosperiori progrediens calle,
singula filiorum caenobia perlustrabat paterna sol-
licitudine; quos et super monastica commonefa-
ciens religione, ubertimque imbuens divina eru-
ditione, multifaria exhortabatur eos disputatione,
ut adversus jacula tergiversantis satanae servantes
unitatem pacis et concordiae, quasi armati agoni-
stae semper starent in acie. Cujus salutaria sitien-
ter verba potantes, ejusque praesentiam corpora-
lem inexplabiliter amplectentes, pectoris ex imo
suspria longa trahentes, ne discederet ab eis, sup-
plicabant flebiliter omnes. Quos ille, ut erat melli-
flui oris, blandiori conveniens affamine, responsum
tale perhibetur eis dedisse. Non sic, inquit, fratres
amantissimi atque desideratissimi, non sic oportet
fieri.

eventus Go-
rardi meritis
fuit adscri-
ptus, prodigi-
osa event.
bb

Mortem sibi
imminere di-
vinitus edo-
ctus, monaste-
ria cura sua
commissa,
E

cc

dd

quando inter-
rim avis mi-
nistrio in via
semel pisci-
tur,
ee

F

ff

ultimo visitat.
Broniumque
deinde se reci-
piens,
ff

A fieri. Hereditas enim mea præclara est mihi, ibi requies mea in sæculum sæculi, ibi habitabo, quoniam præ cunctis eam elegi. Omnibus igitur rite compositis, cumque pastoribus Pastori summo ovibus commendatis, Beatus pauper spiritu, cunctis, quæ rexerat, ditioribus postpositis, ad dilectam paupertatem gaudenter remeat monasterii Broniensis.

ultimum ibidem diem claudit.

80 Et hæc quoque, Broniensis monache, comenda memoriam. Qui cum et ibidem cuncta disposuisset mira perspicacitate, fratrumque pectora affluenter irrigasset geminæ caritatis limpido fonte, vehementer delatigatus provectioni ætate, in dies cepit fatiscere corporis graviore imbecillitate: et perpendens, adesse sibi jam terminum vitæ, cupiensque dissolvi et cum Christo esse, data cœnobitis circumstantibus pace, suum munire exitum Dominici Corporis et Sanguinis perceptione. Tum imperans, campanam pulsari *gg*, quam jussu suo fusam obtinuerat episcopali benedictione sacrarum, o vere pulcri gestum memorabile signi? eadem reboante sonitu dulciori,

Concentu cæli meruit sine fine beari
Miles, et emeritus meritum lumine clarus,
Ad Fontem vivum sitiens, plenusque dierum
Deposito fragilis tandem velamine carnis

B Christi lucifluam Jesu transmigrat in aulam,
Prænitet Octobris quando lux tertia mensis
Anno ab Incarnatione Domini MCCCCLX, Indictione II,
concurrente v, Epacta xx, Feria II.

ANNOTATA.

a Hic haud dubie designatur Arnulphus I seu senior, cognomento Magnus; hic quippe, qui, quod ad decrepitam nonaginta duorum annorum ætatem pervenerit, Vetulus etiam a nonnullis appellatur, ab anno 918 ad annum usque 964, quo obiit, Flandriæ provinciam comitis titulo moderatus est.

b Oportet sane chirurgos illos excidendi calculi peritissimos fuisse. Nescio, an nunc reperire sit chirurgum vel unum, qui tot, quot illi, ex calculosis decem et octo felici eventu possit incidere.

c S. Agathæ virginis et martyris Acta tom. I Februarii apud nos existant inserta; in his autem narratur, sanctæ huic martyri mamillam, quæ tyranni jussu ei fuerat abscissa, divinitus fuisse restitutam, cum prævie Apostolo in carcere sibi apparenti, medelamque offerenti dixisset: Habeo Salvatorem Dominum Jesum Christum, qui verbo curat omnia, et sermo ejus solus restaurat universa: hic, si vult, potest me salvam facere. Ad hoc miraculum omni dubio procul hic respicit biographus, perque vocabulum virginalis intelligit vel corpus virginalis vel certe mamillam, virginis corporis partem.

d Quo Gerardus tempore ad Arnulphum Magnum, Flandriæ comitem, accesserit, eundemque calculi morbo prodigiöse liberarit, Commentarii prævii § 14 ostendi.

e Auctor sese monachum apertissime hic prodit. f Qui hic biographus debeat intelligi, Commentarii prævii num. 172 exposui.

g Hoc monasterium est quidem e monasteriis, ab Arnulpho Gerardo commissis, primum, quod Sanctus reformavit; non tamen primum, quod singulari cura fuerit complexus. Videsis Commentarii prævii num. 175.

h De S. Amando, Trajectensi episcopo, actum est apud nos ad sextam Februarii diem; hic autem Sanctus, ut ibidem in Commentario prævio § 5 ostensum est, bina Gandavi cœnobio, Blandiniense scilicet et Bavonianum, extraxit.

i Gerardus SS. Wandregisili et Ansberti corpora, uti in Commentario prævio § 18 docui, Bolonia Gandavum ad Blandiniense cœnobium anno 944 translulit; tunc autem, ut ibidem monui, una cum binis sacris hæc corporibus translatum etiam Bolonia Gandavum non fuisse S. Wulfrani corpus, solide a nobis ad diem 20 Martii pag. 161 monstratur.

k De tempore, quo Sanctus sacris hæc lipsanis

ditavit Broniense cœnobium, consule Commentarii prævii § 21.

l Gerardus Sithiense seu S. Bertini cœnobium ab Arnulpho, Flandriæ comite, anno 944 gubernandum reformandumque accepit, hocque ad primævam disciplinam revocato, anno circiter 947 Gandavum est reversus. Adi Commentarium prævium § 19.

m Non edicit biographus, omnia hæc monasteria et a Gerardo reformata seu restaurata, et in Arnulphi Flandri ditione sita fuisse. Ad hæc quæ de monasteriis Gerardi curæ commissis tradit, sese tantum e traditione didicisse, hic aperte declarat.

n A vocabulo Gallico Guerre, quod Latine bellum significat.

o Quo de bello sermonem hic verosimilius faciat biographus, Commentarii prævii § 21 explanatum invenies.

p Caballicata a voce Itala Cavalcata significat incursionem, uti ad illud vocabulum in Glossario docet Cangius.

q Hæc abbatia ita hic vocatur a biographo, quod in Catolaco, vel, ut alii scribunt, Catullaco villa seu vico a Dagoberto seniore in S. Dionysii honorem fuerit exstructa.

r Hoc vocabulum significat donationem, per quam hic intelligi non puto donationem, quæ Arnulpho Magnus, Flandriæ comes, cum primum calculi morbo liberatus esset, facultatum suarum decimas Gerardo contulit. Videsis Commentarium prævium num. 233; ubi etiam fit commentatio in verba, quibus biographus docet, Broniense monasterium Gerardi ætate, uti in Lotharingia situm, ad Franciam pertinuisse.

s Id est, Franciæ, appellatione a Francorum e Merovingica stirpe regibus verosimillime desumpta.

t Farabertus ab anno 947 ad annum usque 953 Leodiensem ecclesiam moderatus est, uti in Commentario prævio num. 236 et seq. docui.

u De ætate, quam tunc, cum Romam privilegii Pontificii Broniensibus impetrandi ergo petiit, Gerardus habuerit, disputata vide Commentarii prævii § 9, ubi etiam, quo tempore et a quo Pontifice, nomine Stephano, Sanctus privilegium accepit, discussum invenies.

x Alii scribunt Ptongar; est autem hic haud dubie, ut Mabillonius in suis ad S. Gerardi Vitam Annotationibus recte docet, Pancharta seu Panto charta; quo nomine quævis charta seu quodvis diploma significatur.

y Mabillonius lib. II de Re Diplomatica, pag. 154 docet, diplomata etiam non pauca reperiri, quæ episcoporum absentium nominibus sint signata. Hæc certe diplomata a Mabillonio memoratis accenseri debet diploma seu privilegium a summo Pontifice Gerardo concessum. Huic enim multi etiam absentes subscripserunt episcopi, atque id quidem, ut biographus hic declarat, ipsiusmet summi Pontificis jussu factum est.

z Baudrandus de hoc monte in Dictionario geographico ita memorat: Mons-Jovis, pars Alpium in ipso limite Rhetiæ, nunc Mons Major S. Bernardi. Vide ibi, quamquam sint, qui credant esse Monjo-vetto vicum Sabaudia in ducatu Augustano. Vult ergo hic scriptor, Montem Jovis esse eundem cum monte, qui modo Mons Major S. Bernardi dicitur. Postea porro montis, qui modo Mons Major S. Bernardi dicitur, hanc præbet notitiam: Mons Major sancti Bernardi, le Grand saint Bernard, mons excelsus Alpium pars, versus confinia Italiae, inter ducatum Augustanum in Sabaudia ad Meridiem et Valesiam provinciam Rhetiæ ad Septentrionem, dictus fuit olim Mons Jovis, et nunc sic vocatur a sancto Bernardo de Mentona, archidiacono Augustano, qui anno MCCCCLXVI monasterium excitavit in vicinis.

aa Sagnarius hic nihil aliud significare videtur, quam clitellarium seu sarcinarum jumentum.

bb Mabillonius in suis ad S. Gerardi Vitam Annotationibus ita ad hoc gentilitium nomen observat: Marrones etiam memorantur in Vita S. Odonis superius edita, a Maumont, qui in Gallie et Italiae finibus

AUCTORS
ANONYMO.

AUCTORE
ANONYMO.

finibus positus est, sic nominati. Eum quippe montem Saracenicæ gentis reliquæ quædam incolentes, inquit doctissimus Cangius in Glossario, omnia latrocinii et excursionibus vicina loca infestant, donec ab Italiæ principibus tempore Berengarii Italiæ regis penitus extincti aut fugati sunt. *Berengarium secundum, qui anno 930 rex Italiæ coronatus est, hic haud dubie designat Mabillonius. Etenim Berengarius primus, ut Frodoardus in Chronico docet, anno 924 a suis fuit occisus, ac proin, si sub hoc, non autem sub Berengario secundo, extincti fuissent Marrones, hi in Alpibus non amplius fuissent superstites, quando hos montes Gerardus anno ex dictis in Commentario, 929 transiit.*

cc Marcianæ, Gallicæ Marchiennes au pont, vicus est Hannoniæ, seu pagus ad utramque Sabis ripam Tudinum seu Thunium inter et Carolo-regium, una circiter leuca a posteriori hac civitate remotus. Hic biographus de hoc vico indubie facit sermonem.

dd A voce Gallica Sambre. Latine Sabis.

ee Accipitrem interpretatur in Glossario Cangius: et vero hoc vocabulum ita interpretandum esse, liquet ex hisce de ave, quæ Gerardum pavit, biographi ver-

bis: Etsi juxta nomen suum asper et indomitus D consuevit accipere, modo præter solitum prosper et domesticus didicit tribuere. *Nec contrarium probaveris ex hoc, quem etiam profert biographus, versiculo: Nunc bonus Eliæ, qui perfidus antea Noë. Quamvis enim hoc versiculo corvus, qui, ut Genes. 8 narratur, dimissus a Noë ex arca, ad eum amplius reversus non est, Eliamque, ut lib. iii Regum, cap. 17 refertur, pane et carne pavit, primario designetur, biographus tamen tantum vult, dictum versiculum, qui communiter corvo applicatur, applicari etiam posse Asperello seu accipitri, quod hæc avis, quæ aliis plerumque mala est, Gerardo, cum hunc pavit, bona exstiterit.*

ff Pulmentum seu pulmentarium, ut notat Mabillonius, pro serculo etiam ex piscibus facto accipitur, hancque, ut apparet, significationem habet Joannis 21.

gg Hoc scilicet signo voluit Gerardus, agonem suum fidelium precibus commendare, uti Sturmus abbas, morti proximus, Fulda aliquando fecisse legitur.

DIES QUARTA OCTOBRIS.

SANCTI, QUI IV NON. OCTOBRIS COLUNTUR.

S. Sanctus Crispus	{	Corinthi.	S. Dasius martyr Axiopoli in Mœsia Inferiori.
S. Caius			S. Marusius
S. Lucius	{	Alexand. aut forte alibi in Ægypto.	S. Restitutus et forte
S. Chæremon et alii anonymi			S. Julius
SS. Tyrsus et Socii, item	{	MM. forte Thebæi apud Treviros.	S. Ammon seu Amos Ægyptus in Nitria.
SS. Bonifacius et Socii			S. Petronius episc. conf. Bononiæ in Italia.
S. Marsus presb. conf. Autissiodori in Gallia.			S. Quintinus martyr in Turonia, Gallicæ provincia.
SS. Marcus et Marcellianus fratres, et Socii MM. in Ægypto.			S. Aurea virgo abbatissa, Parisiis in Francia.
S. Domnina	{	MM. in Syria.	S. Petrus ep. M., forte idem cum S. Petro Capitolio, in Arabia.
S. Berinna seu Berenice			S. Magdalveus episc. conf. prope Virodorum in Lotharingia.
S. Prosdoce			S. Franciscus confes., fundator Ordinis Minorum, Assisii in Umbria.
S. Adauctus martyr in Mesopotamia, ejusque filia Callisthene virgo Ephesi.			

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES RELATI.

Sancti Marcelli Papæ meminere Martyrologium Bedæ cum auctariis editum, Rabanus et apographum Hieronymianum. In priori legitur: Romæ Marcelli Papæ; in secundo: Romæ Marcelli episcopi; in tertio: Romæ, Balbinæ. Marcelli episcopi. In Martyrologio Romano S. Marcellus Papa et martyr annuntiatur die 16 Januarii, ubi Henschenius noster, ista referens, fatetur, se nescire, quænam peculiaris ejusdem Sancti festività ad hunc diem Octobris allegatis verbis indicetur. Ad igitur prædictum diem xvi Januarii.

S. Pauli Simplicis memoria hodie cum elogio inscribitur Menologio, quod Basilii Porphyrogeniti imperatoris jussu concinnatum est. Inscribitur et excerptis nostris ex Menæis Bibliothecæ Ambrosianæ. Verum de eo jam nos cum Martyrologio Romano, magnis Græcorum Menæis excusis et Menologio Sirlettiano egimus vii Martii.

Balbina virgo hoc die annuntiatur Romæ in apographo nostro Hieronymiano. Haud dubie indicatur S. Balbina virgo, S. Quirini martyris filia,

cujus gesta in Opere nostro habes ad xxxi Martii. Sanctorum fratrum, filiorum sanctæ Waldetrudis, scilicet Landrici episcopi et Dentalini pueri translatio hoc die annuntiatur in Additionibus Mss. Cartusie Bruzelliensis ad Greveni Usuardum. De utroque in Opere nostro actum jam est; nimirum de S. Landrico Metensi episcopo ad

xvii Aprilis.

De S. Dentelino puero ad

xiv Julii.

S. Aniani episcopi et confessoris hodie meminere Greenus et alii. In nostro Ms. Florario Sanctorum ejusdem mentio fit ad Kalendas Octobris: verum hic Anianus est episcopus Alexandrinus, de quo actum apud nos est cum Martyrologio Romano ad diem

xxv Aprilis.

S. Machillæ episcopi memoria in Buta insula, Scotiæ scilicet, hoc die est apud Thomam Dempsterum in Menologio Scotico, et Philippum Ferrarium in Catalogo Generali; quem cum ambo referant sacrum velum S. Brigidæ imposuisse, fuit ille S. Macalleus, de quo in Opere nostro actum est die

xxv Aprilis.

SS. Neophyti, Gaii et Gaiani martyrum hodie meminere Menæa Mediolanensia bibliothecæ Ambrosianæ